

Unitat 10. Enllaç químic

Introducció a l'enllaç químic. Enllaç iònic, metàl·lic i covalent

1. Per què els gasos nobles tenen tan poca tendència a formar enllaços amb altres elements?
2. Donats els elements A i B de nombres atòmics 9 i 20:
  - a) Escriu-ne les configuracions electròniques corresponents.
  - b) Indica el grup i el període de la taula periòdica als quals pertanyen.
  - c) Comenta el tipus d'enllaç que expliqui la unió d'aquests elements.
  - d) Escriu la fórmula del compost.
  - e) Indica algunes propietats del compost format.
3. Connecta't a internet i realitza les activitats que trobaràs en el següent enllaç

Características de los enlaces

	Iónico	Covalente polar	Covalente apolar
Representación			
Formación del enlace			
Carga			
Tipos de átomos enlazados			
Diferencia de Electronegatividad			$\Delta EN = 0$ ✓
Ejemplo de compuesto			

Etiquetas

transferencia de electrones	H ₂	$\Delta EN \geq 1.7$	átomos idénticos o similares
compartición de electrones equitativa	compartición de electrones desigual	cargas netas	$0 < \Delta EN < 1.7$
sin cargas	átomos diferentes no metales	cargas parciales	NaCl
		metal + no metal	HCl

ocultar ayudas reiniciar mostrar

<http://www.educaplus.org/game/caracteristicas-de-los-enlaces>

4. Relacioneu les propietats dels **metalls** amb les afirmacions següents:

	Ductilitat	Punt de fusió alt	Mal·leabilitat	Conductivitat elèctrica
El mercuri és una excepció respecte a una propietat general dels sòlids metàl·lics.				
Els pans d'or són làmines molt fines d'or, que són possibles gràcies a una propietat dels sòlids metàl·lics				
El coure és molt utilitzat per una propietat dels sòlids metàl·lics				
Propietat que permet estirar en fils els sòlids metàl·lics.				

5. Per què els **compostos iònics** no condueixen l'electricitat en estat sòlid i sí quan estan fosos o en dissolució aquosa.

6. Els **sòlids iònics** són fràgils. En canvi, els **sòlids metàl·lics** no ho són. Per què?

7. Explica per què els **metalls** solen ser bons conductors de l'electricitat.

8. Indiqueu quina o quines de les **substàncies covalents** següents **no** és molecular: Cl_2 , C_2H_6 , Cl_2O , SiO_2 (quars), butà (C_4H_{10}), CCl_4 , H_2O i etanol ($\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$). Quin tipus de substància és?

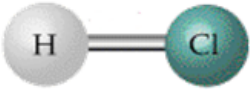
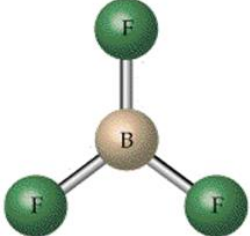
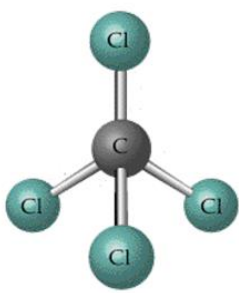
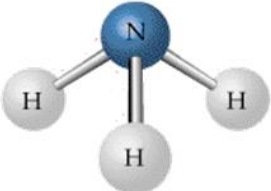
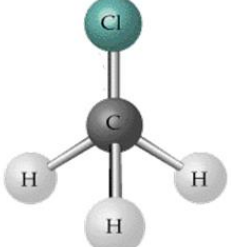
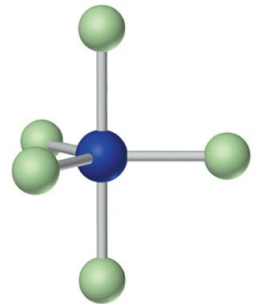
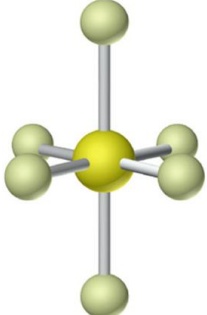
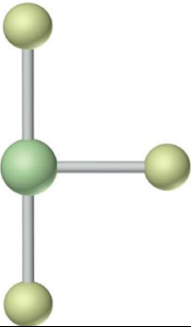
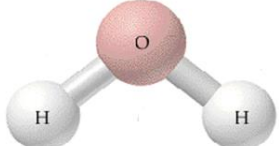
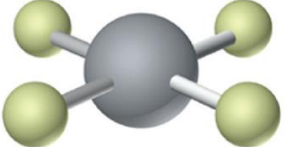
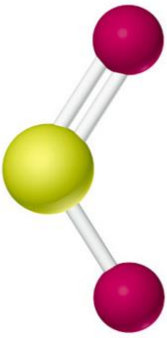
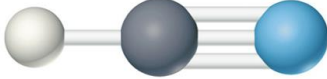
9. Com s'explica que el diamant sigui una substància tan dura?

10. Relaciona les substàncies següents amb les propietats indicades: clorur de potassi (KCl), clor (Cl_2), diamant ($\text{C}_{\text{diamant}}$), coure (Cu), nitrat de potassi (KNO_3).

les que tenen enllaç iònic	
les que tenen enllaç covalent molecular	
les que presenten enllaç covalent d'estructura gegant	
les que tenen enllaç metàl·lic.	
la substància més dura	
una substància conductora en fase sòlida	
dues substàncies molt solubles en aigua	

Geometria molecular

1. A partir de la seva forma geomètrica i de l'electronegativitat dels àtoms que les formen, dedueix quines de les següents molècules són polars i quines són apolars

HCl	BF₃	CCl₄
NH₃	CH₃Cl	PCl₅
SF₆	ClF₃	H₂O
XeF₄	SO₂	HCN

2. Un dels verins més utilitzats al llarg de la història és l'àcid cianhídric (HCN). Per exemple, es va utilitzar a les cambres de gas durant la Segona Guerra Mundial. S'obté de la reacció entre el cianur de sodi i l'àcid sulfúric.

- a) Quin és el seu angle d'enllaç.
- b) I la seva geometria?

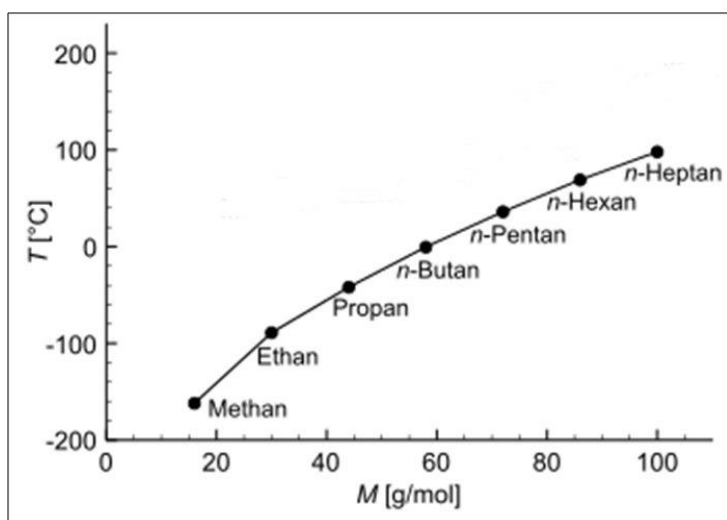
3. El freó-11 (fluorotriclorometà) havia tingut molta acceptació com a propel·lent d'aerosols, però la seva contribució a la destrucció de la capa d'ozó l'ha fet pràcticament desaparèixer. Sabries dir si els enllaços que forma són polars? I la molècula, és polar o apolar?

4. Dibuixa mitjançant la TRPECV les estructures les molècules de sulfur d'hidrogen (H_2S), triclorur de bor (BCl_3), metà (CH_4) i pentaclorur de fòsfor (PCl_5). Indica quines molècules són polar i quines apolars.

5. D'acord amb la teoria de repulsió dels electrons de valència, indica la geometria de les molècules següents: Br_2 , HCl , H_2O , BF_3 , BeI_2 , CCl_4 i NH_3 . N'hi ha cap de polar? Justifica la resposta.

Forces intermoleculars

1. El gràfic adjunt mostra les temperatures d'ebullició dels set primers hidrocarburs que formen la **sèrie homòloga dels alcans**. Els quatre primers (metà, età, propà i butà) són gasos a temperatura i pressió normals i el pentà, l'hexà i l'heptà són líquids en les mateixes condicions. Raona per què augment el punt d'ebullició al llarg de la sèrie homòloga.

2. La temperatura de fusió del nitrogen (N_2) és de $-209,86\text{ }^{\circ}\text{C}$ i la seva temperatura d'ebullició és de $-195,8\text{ }^{\circ}\text{C}$, per tant és un gas a temperatura ambient. Raona aquests baixos punts de fusió i d'ebullició a partir del tipus d'interaccions que existeixen entre les molècules de nitrogen.

3. Indica quines de les molècules següents H_2 , HCl , HI , H_2O , NH_3 , O_2 , HF i F_2 .

- a) són polars
- b) són apolars
- c) formen enllaços per pont d'hidrogen

4. Respon breument, però d'una manera justificada, les qüestions següents:

- a) Per què són tan poc conductors de l'electricitat els compostos covalents moleculars?
- b) Per què l'alcohol etílic és soluble en aigua i, en canvi, no ho és l'età?
- c) El punt d'ebullició de l'etandiol o monoetilenglicol és de $197,3\text{ }^{\circ}\text{C}$, i el del pentà, és de $36\text{ }^{\circ}\text{C}$. Com es pot explicar aquesta diferència?

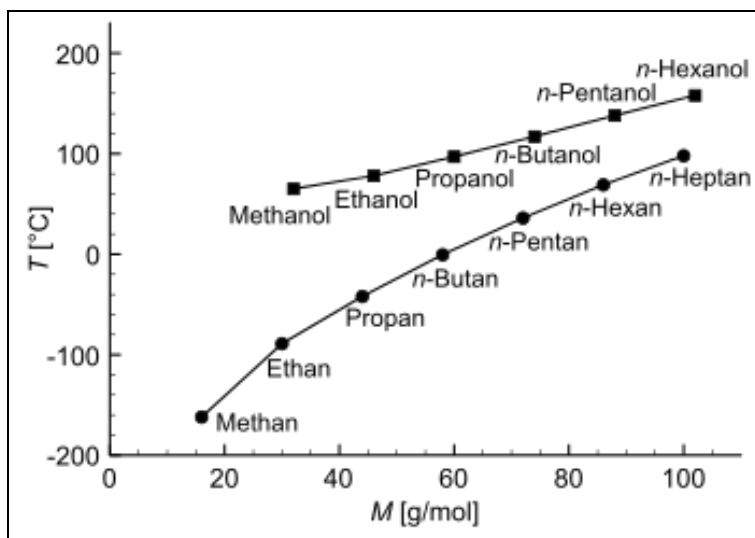
5. Observa la imatge següent i justifica el diferent estat d'agregació dels elements del grup dels halògens en condicions ambientals.

6. Quina de les substàncies següents té un punt d'ebullició més elevat? Raona la teva resposta.

- a) Butà ($\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$)
- b) Butanol ($\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$)
- c) Èter etílic ($\text{CH}_3\text{CH}_2-\text{O}-\text{CH}_2\text{CH}_3$)

7. Com podem explicar que els punts d'ebullició dels **alcohols** siguin més alts que els dels **alcans** amb el mateix nombre d'àtoms de carboni?

8. De cadascuna de les parelles de substàncies següents, indica raonadament la substància que té el punt d'ebullició més elevat:

	Presenta el T_f més elevat el ..	Justificació
KI o I ₂		
CO ₂ o SiO ₂ (quars)		
Fe o CO		
H ₂ O o H ₂ S		

9. Associa cada substància a la propietat que hi correspon: CO₂ , KF , CH₃OH , I₂ , Fe

Condueix el corrent elèctric en estat sòlid.	
Té enllaços intermoleculars per pont d'hidrogen	
És sòlida a temperatura ambient, però sublima amb facilitat	
Condueix el corrent elèctric fosa o dissolta	
És una molècula apolar.	

Proves d'accés a la universitat

PAU curs 2007-08 sèrie 4

2. L'estany, el carboni diamant i el iode són sòlids a les temperatures i pressions habituals.

2.1. Raoneu per què el carboni diamant té una temperatura de fusió de 3 823 K, mentre que el iode és un sòlid que se sublima amb facilitat.

[1 punt]

2.2. Entre el carboni diamant i l'estany, quin dels dos sòlids conduirà millor el corrent elèctric? Expliqueu-ne la raó.

[0,5 punts]

2.3. Entre l'estany i el iode, quin d'aquests elements presentarà el radi atòmic més gran? Expliqueu-ne la raó.

[0,5 punts]

6 12,0107 C (diamant) 3550 4492 3,15 CARBONI +2 +4 -4 [He] 2s ² 2p ² 11,26 2,55	7 14,0067 N -210,00 -195,80 1,25 NITROGEN +3 +5 -3 [He] 2s ² 2p ³ 14,53 3,04	8 15,9994 O -218,79 -182,95 1,43 OXIGEN -2 [He] 2s ² 2p ⁴ 13,62 3,40	9 18,9984 F -219,62 -188,12 1,69 FLUOR -1 [He] 2s ² 2p ⁵ 17,42 3,98
14 28,0855 Si 1414 3265 2,33 SILICI +4 -4 [Ne] 3s ² 3p ² 8,15 1,90	15 30,9738 P 44,15 280,4 1,82 FÒSFOR +3 +5 -3 [Ne] 3s ² 3p ³ 10,49 2,19	16 32,065 S 115,21 444,60 2,07 SOFRE +4 +6 -2 [Ne] 3s ² 3p ⁴ 10,36 2,58	17 35,453 Cl -101,5 -34,04 3,21 CLOR +1 +3 +5 +7 -1 [Ne] 3s ² 3p ⁵ 12,97 3,16
32 72,64 Ge 938,25 2833 5,32 GERMANI +2 +4 [Ar] 3d ¹⁰ 4s ² 4p ² 7,90 2,00	33 74,9216 As (subl) 614 5,73 ARSÈNIC +3 +5 -3 [Ar] 3d ¹⁰ 4s ² 4p ³ 9,81 2,18	34 78,96 Se 221 685 4,79 SELENI +4 +6 -2 [Ar] 3d ¹⁰ 4s ² 4p ⁴ 9,75 2,55	35 79,904 Br -7,2 58,78 3,12 BROM +1 +3 +5 -1 [Ar] 3d ¹⁰ 4s ² 4p ⁵ 11,81 2,96
50 118,710 Sn 231,9 2602 5,75 ESTANY +2 +4 [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ² 7,34 1,80	51 121,760 Sb 630,63 1587 6,69 ANTIMONI +3 +5 -3 [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ³ 8,64 2,05	52 127,60 Te 449,51 988 6,24 TEL·LURI +4 +6 -2 [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ⁴ 9,01 2,10	53 126,9045 I 113,7 184,4 4,93 IODE +1 +5 +7 -1 [Kr] 4d ¹⁰ 5s ² 5p ⁵ 10,45 2,66

PAU juny 2007-08 sèrie 2

5. Els nombres atòmics de l'oxigen, del fluor i del sodi són, respectivament, 8, 9 i 11.
  - 5.1. Raoneu quin dels tres elements tindrà un radi atòmic més gran.
[0,5 punt]
  - 5.2. Raoneu si el radi de l'ió fluorur serà més gran o més petit que el radi atòmic del fluor.
[0,5 punt]
  - 5.3. En determinades condicions, el fluor i l'oxigen reaccionen entre si i formen difluorur d'oxigen (OF_2). Raoneu el tipus d'enllaç que existirà en aquesta molècula, determineu-ne la geometria molecular i el valor previsible de l'angle d'enllaç i justifiqueu-ne la polaritat.
[1 punt]

PAU juny 2007-08 sèrie 2

Indica la resposta correcta

- 5.3. Pel que fa a la relació entre les propietats de les substàncies i el tipus d'enllaç,
  - a) el diamant presenta una temperatura de fusió molt elevada, perquè tots els àtoms de C que formen aquest sòlid estan units per enllaços covalents.
  - b) els compostos iònics sempre condueixen el corrent elèctric.
  - c) els sòlids moleculars com ara el I_2 tenen punts de fusió relativament alts comparats amb els dels sòlids iònics.
  - d) el diòxid de carboni i el diòxid de silici tenen unes temperatures de fusió semblants.
- 5.4. La molècula d'amoníac $\text{N}(Z = 7)$; $\text{H}(Z = 1)$
  - a) té una geometria plana triangular.
  - b) té una geometria piramidal amb uns angles d'enllaç propers a 109° .
  - c) té una geometria tetraèdrica, on els àtoms ocupen els vèrtexs del tetraedre.
  - d) presenta tres formes ressonants.

Qüestionari final

Quimitest

- 1> Indica quina de les substàncies següents té enllaços iònics:
  - a) Butà.
  - b) Iode.
  - c) Sal comuna.
  - d) Aigua oxigenada.
- 2> Dels elements de la taula periòdica següents, quins uniria per formar enllaços iònics?
C, K, ¹²Ca, O, Mn, Cl, F, Cr
  - a) Cl i O.
  - b) F i K.
  - c) Na i Ca.
  - d) Cr i Mn.
- 3> Quines de les substàncies següents es poden considerar covalents polars?
Aigua, diamant, grafit, iode, heli, àcid clorhídric, oxigen
  - a) Aigua i àcid clorhídric.
  - b) Diamant i grafit.
  - c) Oxigen i aigua.
  - d) Oxigen, iode i heli.
- 4> Quina és la parella incorrecta?
  - a) Acetona - enllaç covalent.
  - b) Sal comuna - enllaç iònic.
  - c) Sucre (sacarosa) - enllaç covalent.
  - d) Triclorur de ferro - enllaç metàl·lic.
- 5> Per què la sal comuna (clorur de sodi) té un punt de fusió elevat i, en canvi, el sucre es fon amb facilitat?
  - a) Perquè la massa molecular del clorur de sodi és més petita que la de la sacarosa.
  - b) Perquè la sal forma estructures cristal·lines iòniques i el sucre no.
  - c) Perquè la sal té enllaços d'hidrogen i el sucre no.
  - d) Perquè el sucre és més soluble en aigua.
- 6> La ductilitat és una propietat associada a l'enllaç metàl·lic i ens indica:
  - a) La facilitat de laminar-se.
  - b) La facilitat de moldejar-se.
  - c) La facilitat de conduir el corrent.
  - d) La facilitat d'estirar-se en fils.
- 7> Indica quina de les parelles següents és errònia:
  - a) Diamant - duresa.
  - b) Clorur de sodi - solubilitat en aigua.
  - c) Sacarosa - conductor del corrent.
  - d) Aigua - pont d'hidrogen.
- 8> Un dels composts següents té enllaç de pont d'hidrogen. Sabries dir quin és?
  - a) Àcid fosfòric.
  - b) Àcid sulfúric.
  - c) Fluorur d'hidrogen.
  - d) Iodur d'hidrogen.

Mapa conceptual (enllaç químic)

Com a activitat final has d'elaborar un mapa conceptual que relacioni els principals conceptes estudiats en aquesta unitat . Procura que apareguin en el mapa, com a mínim, els conceptes següents:

enllaç químic; enllaç iònic; electronegativitat; enllaç metàl·lic; enllaç covalent; enllaç covalent molecular; molècules apolars; molècules polars; estructures gegants covalents; formes al·lotròpiques; forces intermoleculars; forces de Van der Waals; interaccions ió-dipol; interaccions ió.-dipol induït; forces de Keesom; forces de Debye; forces de London; pont d'hidrogen.